

OFERTA EDUKACYJNA 2022/2023

Fot. Sławek Kasper (IPN)

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**
Oddział w Warszawie

Wstęp

Oddział IPN w Warszawie obejmuje swoją działalnością edukacyjną Warszawę i Mazowsze. Jest to region szczególnie ważny dla budowania tożsamości narodowej Polaków w okresie rozbiorów, pierwszej i drugiej wojny światowej oraz komunizmu. Oddział IPN w Warszawie w działaniach edukacyjnych koncentruje się na konspiracji niepodległościowej mieszkańców Warszawy i Mazowsza związanej z pierwszą wojną światową, wojną polsko-bolszewicką 1920 r., Armią Krajową oraz powojennym podziemiem antykomunistycznym i konspiracją niepodległościową zarówno dorosłych jak i młodzieży do 1989 r. Ze względu na swój stołeczny charakter podejmuje tematy związane z historią polityczną i społeczną całego kraju oraz losami Polaków w XX wieku poza granicami kraju rozsianych po świecie w wyniku II wojny światowej i utratą niepodległości Polski po 1945 roku.

Zapraszamy na strony:

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/>

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/warszawa>

Krajowe Przystanki Historia

Przystanki Historia IPN prowadzone przez Oddział IPN w Warszawie znajdują się w Pruszkowie (Muzeum Duląg 121), Grodzisku Maz. (Mediateka), Ostrów Maz. (Stara Elektrownia), Ostrołęka (Muzeum Żołnierzy Wyklętych). Przystanki prowadzone są we współpracy i zaangażowaniu lokalnych samorządów oraz organizacji społecznych.

W Przystanku Historia pracownicy Oddziału IPN w Warszawie prowadzą wykłady, prelekcje, warsztaty, gry terenowe, pokazy filmów, spotkania związane z realizacją projektów edukacyjnych poświęconych historii Warszawy i Mazowsza oraz poświęcone kolejnym rocznicom z historii Polski, które są ważne dla budowania regionalnej jak i ogólnopolskiej tożsamości.

Adresy

- [Pruszków \(Muzeum Duląg 121\) ul. 3 Maja 8](#)
- [Grodzisk Maz. \(Mediateka\) ul. 3 maja 57](#)
- [Ostrów Maz. \(Stara Elektrownia \) ul. 11 listopada 7](#) – współpraca z Muzeum Dom Rodziny Pileckich
- [Ostrołęka \(Muzeum Żołnierzy Wyklętych\) ul. Traugutta 19](#)

Lekcje i warsztaty

Pracownicy Oddziału IPN w Warszawie prowadzą lekcje i warsztaty bezpłatnie na terenie szkół oraz bibliotek zarówno Warszawy jak i całego Mazowsza. Trwają one w zależności od tematu czy możliwości technicznych szkoły od 1 do 4 godzin lekcyjnych.

- **Piekło zesłania. Losy deportowanych Polaków w głąb ZSRS 1939-52**

Dariusz Gałaszewski, tel. (22) 860 70 46, e-mail: dariusz.galaszewski@ipn.gov.pl

- **Wojna polsko-bolszewicka 1919-21**

Andrzej Kryński tel. (22) 860 70 23, e-mail: andrzej.krynski@ipn.gov.pl

Marcin Łaszczyński tel. (22) 860 70 49, e-mail: marcin.laszczynski@ipn.gov.pl

Mirosław Bielaszko tel. (22) 860 70 48, e-mail: miroslaw.bielaszko@ipn.gov.pl

- **Wehikuł czasu, czyli przygody dziesięciolatków w XX w.**

Andrzej Kryński tel. (22) 860 70 23, e-mail: andrzej.krynski@ipn.gov.pl

Edyta Gula, tel. (22) 860 70 47, e-mail: edyta.gula@ipn.gov.pl

- **Cichociemni**

Marcin Łaszczyński, tel. (22) 860 70 49, e-mail: marcin.laszczynski@ipn.gov.pl

- **Polskie orły pod piramidami – Samodzielna Brygada Strzelców Karpackich**

Marcin Łaszczyński, tel. (22) 860 70 49, e-mail: marcin.laszczynski@ipn.gov.pl

- **Żołnierze wyklęci**

Dariusz Gałaszewski, tel. (22) 860 70 46, e-mail: dariusz.galaszewski@ipn.gov.pl

- **Powstanie '44 – Powstańczy dzień**

Marcin Łaszczyński, tel. (22) 860 70 49, e-mail: marcin.laszczynski@ipn.gov.pl

- **Stan wojenny**

Marcin Łaszczyński, tel. (22) 860 70 49, e-mail: marcin.laszczynski@ipn.gov.pl

- **Historyczne konteksty lektur szkolnych**

Edyta Gula, tel. (22) 860 70 47, e-mail: edyta.gula@ipn.gov.pl

- **Rogate dusze Młodzię polska wobec przełomów politycznych**

Marcin Łaszczyński, tel. (22) 860 70 49, e-mail: marcin.laszczynski@ipn.gov.pl

- **Losy dzieci pod okupacją niemiecką 1939-45**

Edyta Gula, tel. (22) 860 70 47, e-mail: edyta.gula@ipn.gov.pl

- **Co to jest wojna? Dzieci w getcie warszawskim**

Edyta Gula, tel. (22) 860 70 47, e-mail: edyta.gula@ipn.gov.pl

- **Losy polskich dzieci pod okupacją sowiecką**

Edyta Gula, tel. (22) 860 70 47, e-mail: edyta.gula@ipn.gov.pl

- **Wszewładna bezpieka. Komunistyczny aparat terroru w Polsce w latach 1944-89**

dr Anna Maria Adamus, tel. (22) 860 70 51, e-mail: annamaria.adamus@ipn.gov.pl

Mirosław Bielaszko, tel. (22) 860 70 48, e-mail: miroslaw.bielaszko@ipn.gov.pl

- **Zima w mieście/Lato w mieście**

Edyta Gula tel. (22) 860 70 47 e-mail: edyta.gula@ipn.gov.pl

- **Wojenna Odyseja Antka Srebrnego**

Edyta Gula, tel. (22) 860 70 47, e-mail: edyta.gula@ipn.gov.pl

Projekty filmowe i multimedialne

- **Historia XX wieku na taśmie filmowej**

Zapraszamy na kolejną edycję Przeglądu Filmowego „Historia XX wieku na taśmie filmowej”. Kontynuując prezentację filmów historycznych (starszych i nowszych) zastanowimy się, jak kinematografie – polska, ale także europejska i światowa – interpretują takie tematy, jak np. postawa i zachowania człowieka w warunkach ekstremalnych, stosunek społeczeństw do Zagłady Żydów, realia życia w państwach bloku komunistycznego w okresie zimnej wojny, czy rozrachunek z wojenną i powojenną przeszłością. Przegląd adresowany jest przede wszystkim do młodzieży szkół ponadpodstawowych i może stanowić interesujące uzupełnienie realizowanych we współczesnej szkole celów edukacji humanistycznej.

- **Z kamerą po II Rzeczypospolitej. Oblicza polskiego kina przed i powojennego.**

Kolejna edycja wykładów prowadzonych prof. dr hab. Piotra Zwierzchowskiego, w których spróbujemy przybliżyć historię polskiej kinematografii z perspektywy osób, które tworzyły w okresie przed i po wojnie, jak również ukazać wybrane wydarzenia i zjawiska, charakterystyczne dla tamtych czasów. Zaprezentujemy filmowe obrazy najważniejszych bohaterów polskiego życia społeczno-politycznego, a także filmowe wizje przełomowych wydarzeń w historii Polski, np. wojny polsko-bolszewickiej, czy wojny obronnej 1939 r. Spróbujemy wreszcie odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób kino podjęło próbę historycznej refleksji nad tymi tragicznymi wydarzeniami. Refleksje te prowadzone będą w kilku płaszczyznach czasowych, czyli kina okresu II RP, wojny i okupacji, PRL, a także III RP.

Rajdy i zajęcia terenowe

Pracownicy OBEN IPN w Warszawie organizują zajęcia terenowe oraz gry miejskie na terenie Warszawy oraz wybranych miast na Mazowszu. Zajęcia terenowe prowadzone są na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach i poświęcone są Szarym Szeregom, uczestnikom Powstania Warszawskiego, wojny polsko-bolszewickiej, Żołnierzom Wyklętym (Łączka).

Zajęcia terenowe

- **Pogrzebana pamięć – Cmentarz Wojskowy na Powązkach**

Marcin Łaszczyński tel. (22) 860 70 49, e-mail: marcin.laszczynski@ipn.gov.pl

- **Walcząca – Niezłomna. Warszawa podczas II wojny światowej – Cmentarz Wojskowy na Powązkach**

Andrzej Kryński tel. (22) 860 70 23, e-mail: andrzej.krynski@ipn.gov.pl

Gry miejskie na aplikację mobilną

Gry opracowane w oparciu o innowacyjną fińską aplikację mobilną Action Track na smartfony. Rozgrywka może odbywać się w przestrzeni miejskiej z wykorzystaniem nawigacji GPS lub w wersji stacjonarnej.

Aplikacja jest bezpłatnie dostępna na smartfony z systemem Android lub iOS.

Gry miejskie na aplikację mobilną mogą być ciekawym elementem szkolnych wycieczek do Warszawy lub Płocka. Oferta gry jest systematycznie rozbudowywana.

- **W Szeregach Niezłomnych**

Celem gry jest przybliżenie postaci żołnierzy podziemia antykomunistycznego z terenów Mazowsza,

którzy pod koniec II wojny światowej i tuż po niej zdecydowali się kontynuować walkę o Polskę wolną od zewnętrznego zniewolenia.

Gra może być zrealizowana w wersji stacjonarnej.

• **Obrona Płocka 1920**

Celem gry jest przybliżenie historii walk żołnierzy Wojska Polskiego i ludności cywilnej miasta Płocka z atakującymi miasto siłami sowieckimi w czasie wojny polsko-bolszewickiej. Uczestnicy poznają przebieg walk w dniach 18-19 sierpnia 1920 r. oraz losy słynnych obrońców mazowieckiego miasta – Marceliny Rościszewskiej, Alberta de Buré, Janusza Mościckiego i innych.

Gra może być zrealizowana tylko w wersji terenowej (Płock)

• **Stan Wojenny w Warszawie**

Celem gry jest przybliżenie wydarzeń stanu wojennego ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń z lat 1981-1983 w Warszawie. Uczestnicy poznają miejsca związane zarówno z oporem społecznym, jak i działaniami ówczesnych władz państwowych. Gracze zapoznają się z kluczowymi problemami omawianego okresu historii, spacerując ulicami Starego Miasta, Krakowskim Przedmieściem i ich okolicami. Gra może być zrealizowana tylko w formie terenowej (Warszawa). Długość rozgrywki zależy od nauczyciela lub opiekuna grupy.

• **Starówka '44 (w przygotowaniu)**

Celem gry jest przybliżenie historii powstania warszawskiego, ze szczególnym uwzględnieniem walk w rejonie Starego Miasta. Uczestnicy poznają m.in. historię obrony Państwowej Wytwórni Papierów Wartościowych, ataku na Dworzec Gdański, tragicznego wybuchu czołgu–pułapki, walk o Bank Polski, przebieg części żołnierzy „Zośki” do Śródmieścia czy ewakuacji kanałami z pl. Krasieńskich.

Gra może być zrealizowana tylko w wersji stacjonarnej.

Informacje i zapisy: Andrzej Kryński tel (22) 860 70 23 e-mail: andrzej.krynski@ipn.gov.pl

Gry uliczne (forma elektroniczna)

• **Mały sabotaż w Warszawie**

W czasie gry miejskiej uczestnicy przenoszą się do okupacyjnej Warszawy i wcielają się w oddział harcerzy z Szarych Szeregów. Drużyny nie tylko dowiadują się o najważniejszych akcjach małego sabotażu, lecz także same wykonują niektóre zadania (m.in. projektują plakaty, wykonują fotografie w miejscach historycznych wydarzeń).

• **Poczty powstańczej Warszawy**

W czasie gry uczestnicy m.in. dowiadują się, gdzie stał budynek Poczty Głównej, w jaki sposób funkcjonowała Poczta Polowa, jakie były zasady pisania listów. Drużyny zdobywają wiadomości, wykonując różnorodne zadania, np. konstruują skrzynkę pocztową, przechodzą „kanałami” i uciekają przed „gołębiarzem”.

• **Poeci walczącej Warszawy**

Gra szlakiem warszawskich poetów, którzy tworzyli w czasie II wojny światowej. Uczestnicy odkrywają miejsca związane zarówno ze znanymi, jak i zapomnianymi poetami oraz zapoznają się z ich twórczością.

• **Drugi obieg okupowanej Warszawy**

Gra uliczna związana z miejscami, w których redagowano, drukowano oraz kolportowano wydawnictwa drugiego obiegu w okupowanej Warszawie. Uczniowie tworzą zespoły kolporterów podziemnej prasy, a w czasie gry ulicznej docierają m.in. do punktu kontaktowego, w którym na wybuch powstania oczekiwał Aleksander Kamiński z zespołem redakcyjnym „Biuletynu Informacyjnego” oraz odnajdują drukarnię, w której drukowano książkę Kamienie na szaniec.

Informacje i zapisy: Marcin Łaszczyński tel. (22) 860 70 49, e-mail: marcin.laszczynski@ipn.gov.pl

Regionalne konkursy i projekty

Oddział IPN w Warszawie co roku organizuje dwa konkursy regionalne związane z historią Polski XX wieku z uwzględnieniem Warszawy i Mazowsza. Najczęściej związane są one z obchodami ważnych dla Polski i Polaków rocznic, jak np. stulecie odzyskania niepodległości, stulecie Bitwy Warszawskiej, itp. Jeden konkurs adresowany jest do uczniów szkół podstawowych, a drugi do młodzieży szkół ponadpodstawowych.

Konkursy o charakterze ogólnopolskim

- **W kręgu poezji i prozy lagrowej więźniarek KL Ravensbrück**

Konkurs jest formą upamiętnienia i uczczenia ofiar niemieckiego, nazistowskiego obozu koncentracyjnego KL Ravensbrück. Przedsięwzięcie popularyzuje także twórczość więźniarek KL Ravensbrück oraz przybliża młodym ludziom ich tragiczne losy. W tym roku odbędzie się dziewiąta edycja konkursu. W przedsięwzięciu mogą wziąć udział uczniowie klas VIII szkół podstawowych oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych. Zadaniem każdego z uczestników będzie przygotowanie jednego wybranego utworu poetyckiego oraz fragmentu prozy na bazie wspomnień więźniarek KL Ravensbrück.

Projekty ogólnopolskie

- **Łączka i inne miejsca poszukiwań**

Projekt jest przeznaczony dla uczniów szkół ponadpodstawowych i 8 klas szkół podstawowych. Jego cele to wspieranie wychowania patriotycznego i przywiązania do „małych ojczyzn”, kształtowanie postaw empatii wobec ofiar systemów totalitarnych, poszanowania dla życia ludzkiego oraz rozbudzanie ciekawości badawczej poprzez poznawanie warsztatu pracy historyków, archiwistów, genetyków i archeologów. Na projekt składa się cykl 6 spotkań, z których każde będzie poświęcone miejscu, postaci lub problemom badawczym związanym z poszukiwaniami ofiar reżimów totalitarnych. Finalnym zadaniem będzie nakręcenie krótkiego (do 2 minut) filmu, zachęcającego młodzież do zainteresowania się tematyką prac biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN.

- **Turniej Debat Historycznych**

Projekt przeznaczony jest dla uczniów szkół ponadpodstawowych. Na poziomie regionalnym turniej odbywa się w Warszawie a najlepsza drużyna z Warszawy i Mazowsza bierze udział w ogólnopolskim finale, który odbywa się w Sejmie.

- **Echa Katynia**

Projekt ogólnopolski polegający na prezentacji filmów fabularnych i dokumentalnych związanych ze zbrodnią katyńską oraz zbrodniami komunistycznymi na Polakach w okresie II wojny światowej. Na Mazowszu filmy te prezentowane są w Przystankach Historia IPN zawsze w miesiącu kwietniu.

- **Kresy – polskie ziemie wschodnie w XX wieku**

Celem projektu jest popularyzowanie wiedzy o historii polskich Kresów Wschodnich I i II Rzeczypospolitej wśród młodzieży. Jednym z najważniejszych aspektów tego projektu jest uwrażliwienie uczestników na los Polaków mieszkających za naszą obecną wschodnią granicą, kształtowanie świadomości, że nadal są oni częścią naszej Ojczyzny. Uczestnikom projektu proponujemy udział w sesjach naukowo-edukacyjnych i spotkaniach warsztatowych, w czasie, których będą odbywać się wykłady lub pokazy filmów. Najważniejszą częścią projektu jest konkurs wiedzy. Zadaniem uczestników będzie przygotowanie pracy pisemnej lub multimedialnej na wybrany przez siebie temat – na podstawie dostępnej literatury, zgromadzonych dokumentów, wspomnień i materiału ikonograficznego.

Regionalne szkolenia dla nauczycieli

Szkolenia dla nauczycieli organizowane przez OBEN IPN w Warszawie związane są z ważnymi dla Polaków rocznicami jak Bitwa Warszawska oraz zbrodnia katyńska. Szkolenia prowadzone są na materiałach przygotowanych przez pracowników IPN i przekazanych nauczycielom do wykorzystania na lekcjach historii. Oddział IPN w Warszawie organizuje też szkolenia dla nauczycieli przygotowane przez BEN IPN z wykorzystaniem materiałów przygotowanych przez Centralę IPN. Zaprasza na nie nauczycieli z Warszawy i Mazowsza.

- **Stan wojenny 13 grudnia 1981 roku**

Szkolenie dla nauczycieli z prezentacją materiałów źródłowych przygotowanych przez pracowników OBEN IPN w Warszawie

- **Deportacje Polaków w głąb ZSRS w latach 1939-52**

Szkolenie dla nauczycieli z prezentacją materiałów źródłowych przygotowanych przez pracowników OBEN IPN w Warszawie

- **Losy polskich dzieci pod okupacją sowiecką**

Szkolenie dla nauczycieli z prezentacją materiałów źródłowych przygotowanych przez pracowników OBEN IPN w Warszawie

- **Wojna polsko-bolszewicka 1919-21**

Szkolenie dla nauczycieli z prezentacją materiałów źródłowych przygotowanych przez pracowników OBEN IPN w Warszawie

Materiały edukacyjne

- **Gra miejska W samo południe. Wybory czerwcowe 1989 roku**

(forma elektroniczna)

- **Pakiet materiałów edukacyjnych do komiksu Wojenna Odyseja Antka Srebrnego. Obrona Grodna w 1939 r.**

(forma elektroniczna)

- **Wybór tekstów źródłowych dla szkół ponadpodstawowych: Inwazja sowiecka na Polskę w 1939 roku. Wybór tekstów źródłowych wraz z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych**

(forma elektroniczna)

- **Losy dzieci pod okupacją niemiecką w Polsce w latach 1939-45**

(forma elektroniczna i drukowana)

- **Losy polskich dzieci pod okupacją sowiecką**

(forma elektroniczna)

- **„Co to jest wojna?” Dzieci w getcie warszawskim**

(forma elektroniczna i drukowana)

- **Wojna polsko-bolszewicka 1919-1921**

(forma elektroniczna i drukowana)

- **Walczna-zwycięska. Warszawa podczas II wojny światowej**

(forma elektroniczna)

Filmy edukacyjne

• Armia Krajowa – armia inna niż wszystkie

Celem dokumentu jest przedstawienie oblicza Armii Krajowej i jej miejsca w strukturach konspiracji. Czym różniła się od regularnych armii? Jakie były różnice w organizacji i metodach działania w poszczególnych okręgach organizacji? Czy AK była organizacją ochotniczą, czy profesjonalną? Czy jej żołnierze byli odpowiednio wyszkoleni? Jakie było miejsce kobiet w organizacji? Czy udało się stworzyć jednolitą organizację w procesie scalania polskiej konspiracji. Jakie metody walki konspiracyjnej stosowano?

Film przedstawia Armię Krajową, zbrojne ramię Polskiego Państwa Podziemnego, działającą pod tą nazwą od 14 lutego 1942 r.

<https://www.youtube.com/watch?v=9xpGj0JGF78>

• Emil Barchański – najmłodsza ofiara stanu wojennego

Zapraszamy do obejrzenia krótkiego filmu o okolicznościach śmierci Emila Barchańskiego w okresie stanu wojennego. 3 czerwca 1982 r. 17 letni Emil Barchański zaginął w niewyjaśnionych okolicznościach.

<https://www.youtube.com/watch?v=GqawPCF5Ub0>

• „Rechts, links, geradeaus...” – Powstanie Warszawskie i Dulag 21

Posłuchaj Świadców Historii i dowiedz się, jak wypędzono mieszkańców Warszawy w 1944 roku. Film opowiada o losie Warszawiaków wygnanych przez Niemców w trakcie Powstania Warszawskiego i po jego zakończeniu w październiku 1944 roku.

Warszawę i okoliczne miejscowości opuściło około 500 tys. ludzi. Większość z nich Niemcy kierowali do obozu przejściowego w Pruszkowie. Stamtąd po selekcji byli wywożeni na roboty przymusowe do Niemiec, więzieni w obozach koncentracyjnych oraz osiedlani w różnych miejscowościach Generalnego Gubernatorstwa.

<https://www.youtube.com/watch?v=n-PXGvTXRXg>

Informacje: Jacek Persa, tel: (22) 860 70 23, e-mail: jacek.persa@ipn.gov.pl

Wystawy Oddziału IPN w Warszawie

Prezentowane wystawy są wystawami do ekspozycji wewnątrz. Składają się z paneli dolnych o wymiarach 70x100 cm oraz z paneli górnych o wymiarach 140x100. Wystawa jest samonośna a panele łączone są za pomocą złączek. Udostępnianie wystawy jest bezpłatne a transport i montaż spoczywa na pracownikach IPN.

Informacje i zapisy: Dariusz Gałaszewski, tel. (22) 860 70 46, e-mail: dariusz.galaszewski@ipn.gov.pl

Wojna światów 1920

Wystawa ukazuje rzeczywisty wymiar rangi konfliktu roku 1920 r. będącego przecież tylko pozornie zmaganiem polsko-rosyjskim. To opowieść o starciu dwóch przeciwstawnych wizji cywilizacyjnych – reprezentowanych z jednej strony przez uporządkowany świat tradycji chrześcijańskiej, z jej wielowiekowym dorobkiem kulturalnym, naukowym, prawami człowieka, wolnością słowa, demokracją parlamentarną, z drugiej zaś przez bolszewicką dyktaturę, która z łamania wszelkich norm i zasad uczyniła wyznacznik swojego działania i powód do chwały. To przejmująca historia młodocianych ochotników idących na front wprost w uczniowskich ław, ich poświęcenia i gotowości złożenia najwyższej ofiary na ołtarzu ojczyzny. To historia przedziwnego historycznego paradoksu – przeciwstawienia się nieznanemu, niezwykłemu dotąd złu przez dopiero co sklejone państwo, którego przez 123 lata nie było w ogólnie na mapach. (58 paneli)

Ukradzione dzieciństwo

Ekspozycja ukazuje życie dzieci od okresu międzywojennego do zakończenia II wojny światowej. Pokazuje, jak wyglądało ich życie, a także jak zmieniło się w czasie wojny. Okres dzieciństwa, który został brutalnie przerwany przez politykę terroru prowadzoną przez okupantów, pozostawił w ich życiu ogromną traumę. Wystawa odnosi się do losów dzieci z różnych mniejszości narodowych, w tym: Żydów, Romów, Ukraińców, Białorusinów, Poleszuków, Karaimów, Ormian, Huculów, a także do traumatycznych przeżyć związanych z gettem, obozem, przymusową pracą, deportacjami, egzekucjami itd. (60 paneli)

Rzeczpospolita utracona

Wystawa jest podróżą po Rzeczypospolitej, której już nie ma. Zniknęła bezpowrotnie, nie w wyniku normalnego rozwoju cywilizacyjnego i naturalnych procesów społecznych, ale na skutek kataklizmu, jaki stał się jej udziałem po 1939 r. To podróż po sferze duchowej „okaleczonego narodu” – strat spowodowanych okrucieństwami wojny, demoralizacją i zdziczeniem w skali dotychczas nieznaną. To podróż śladami nieistniejącego już społeczeństwa polskiego, bogatego wielokulturowością i wiekową tradycją. To historia zagłady dokonanej przez dwa totalitaryzmy: niemiecki i sowiecki. Zagłady realizowanej metodycznie wobec kolejnych społeczności (Żydów, Polaków, Romów, Białorusinów, Ukraińców), grup społecznych (inteligencji, wojskowych), nowych kategorii wrogów, kreowanych przez nazizm i komunizm wobec dzieci. (60 paneli)

Rotmistrz Witold Pilecki 1901–1948

Rotmistrz Witold Pilecki był przedstawicielem pokolenia urodzonego pod zaborami, którego największym pragnieniem było odzyskanie przez Polskę niepodległości, pokolenia wychowanego w ciągle żywych tradycjach powstań narodowych, które zostało ukształtowane przez zawołanie Bóg-Honor-Ojczyzna. Przygotowana przez Oddział IPN w Warszawie we współpracy z Zofią Pilecką-Optułowicz i Andrzejem Pileckim (dziećmi Witolda Pileckiego) ekspozycja składa się z 30 paneli i prezentuje najważniejsze wydarzenia z życia bohaterskiego Rotmistrza. (30 paneli)

Dni powstania Warszawa 1944

Wystawa przygotowana w 60. rocznicę powstania warszawskiego (z okazji 70. rocznicy uzupełniona i rozbudowana), ma wymiar symboliczny. Kolejne dni zmagają to nie tylko walka przeszło 50 tys. ochotników-powstańców, znaczących swój szlak bojowy męstwem, odwagą i poświęceniem. To także odsiecz oddziałów Armii Krajowej płynąca z różnych stron, nawet z dalekiej Nowogródzyny. (40 paneli)

Fotografie bez cenzury 1976–1989

Wystawa przedstawia zdjęcia dokumentujące rzeczywistość dla komunistycznych władz PRL niewygodną i wstydliwą, która nie była obecna w oficjalnej, cenzurowanej prasie, radiu i telewizji. Są one dowodem skuteczności niezależnego obiegu informacyjnego i częścią „kultury niezależnej” (podziemnego życia artystycznego i intelektualnego), funkcjonującej obok i w kontrze wobec „kultury oficjalnej”. (40 paneli)

Twarze mazowieckiej bezpieki

Wystawy zostały przygotowane w ramach ogólnopolskiego projektu badawczego dotyczącego struktur i metod działania aparatu bezpieczeństwa Polski Ludowej. Struktura warszawskiej „bezpieki” była unikatowa w skali kraju. Prezentowany na wystawach wybór funkcjonariuszy pełniących kierownicze stanowiska w warszawskich i terenowych strukturach aparatu bezpieczeństwa, ukazuje nie tylko przebieg kariery najbardziej znanych oficerów UB/SB, ale wiele mówi na temat ich pochodzenia społecznego, wykształcenia i przynależności partyjnej. (20 paneli)

„Zwyczajny” resort Ludzie i metody „bezpieki” 1944–1956

Wystawa jest poświęcona narodzinom i działalności operacyjnej aparatu bezpieczeństwa, a zwłaszcza jego działaniom skierowanym przeciw podziemiu niepodległościowemu. Ukazuje powstanie „bezpieki”, szkolenie jej funkcjonariuszy, techniki pracy, spektakularne rozgrywki operacyjne, podczas których posługiwano się prowokacją, a nawet skrytobójstwem. Na wystawie można zobaczyć nieznaną materiał fotograficzny i dokumenty ukazujące ludzi będących pracownikami i współpracownikami (agentami) Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego. (45 paneli)

Marzec 1968

Wystawę tworzą zdjęcia i dokumenty ukazujące przebieg wydarzeń marcowych w różnych miastach Polski (nie tylko w Warszawie), począwszy od spektaklu „Dziadów” w Teatrze Narodowym, poprzez zebranie nadzwyczajne Oddziału Warszawskiego Związku Literatów Polskich, wiece studenckie, manifestacje uliczne, masówki potępiające uczestników zająć w zakładach pracy, po kampanię antysemicką i emigrację pomarcową. Obok zdjęć już znanych zaprezentowano także unikalne fotografie i dokumenty pochodzące z Archiwum IPN oraz zbiorów prywatnych. (30 paneli)

Ostatni leśni Mazowsze i Podlasie w ogniu 1948–1953

Wystawa jest poświęcona likwidacji przez resort bezpieczeństwa ostatnich oddziałów partyzanckich podziemia niepodległościowego działających na Podlasiu Lewobrzeżnym oraz Mazowszu w latach 1948–1953.

Na 26 panelach, 1 dioramie i 3 plakatach propagandowych zaprezentowana została historia działających na przełomie lat 40. i 50. na terenie ówczesnego województwa warszawskiego trzech struktur podziemia niepodległościowego: 16. i 23. Okręgów Narodowego Zjednoczenia Wojskowego oraz 6. Brygady Wileńskiej AK. (30 paneli)

Czerwiec 1976 Radom, Ursus, Płock

Wystawa przygotowana w ramach obchodów 30. rocznicy robotniczych protestów w Radomiu, Ursusie i Płocku. Zawiera zarówno zdjęcia publikowane, które stały się już symbolami Czerwca 1976, np. fotografie przedstawiające demonstrantów na wózkach akumulatorowych i powiewających biało-czerwonymi flagami, jak i zdjęcia oraz materiały pochodzące z Archiwum IPN, publikowane z tej okazji po raz pierwszy. Wśród nich wyróżniają się zdjęcia wykonane przez funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa w celu identyfikacji poszczególnych demonstrantów oraz dokumentacja i barwne mapy przedstawiające m.in. przebieg protestu w Płocku, plan interwencji oddziałów ZOMO w Ursusie oraz przygotowania MSW do wiecu na Stadionie Dziesięciolecia w Warszawie, potępiającego uczestników strajków i demonstracji z czerwca 1976. (30 paneli)

Przez Morze Czerwone. Rzeczpospolita Polska na Uchodźstwie 1945–1990

Ekspozycja, przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN w Warszawie we współpracy z Archiwum Emigracji Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu, ukazuje działalność władz Rzeczypospolitej na uchodźstwie oraz polskiej emigracji niepodległościowej w latach powojennych. Prezentacja składająca się z czterech części tematycznych: legalizm (ciągłość polskich władz II Rzeczypospolitej), polityka, społeczeństwo oraz kultura, jest próbą przedstawienia bogactwa dokonań tysięcy ludzi, dla których Polska nigdy nie przestała być Ojczyzną, a o których aktywności i poświęceniu wie dzisiaj bardzo niewielu Polaków. Na planszach można obejrzeć archiwalne fotografie i dokumenty, którym towarzyszy obszerny komentarz historyczny. (62 panele)